

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Utenriksdepartementet
Pb 8114 Dep
0032 OSLO

UTENRIKSDEPARTEMENTET	
11/03504-106	
01 OKT 2012	
Arkivkode	
333.3	

Vår ref.:
12/1443- 3- GHE

Deres ref.:

Dato:
26.09.2012

Høring - valgfri protokoll til FNs torturkonvensjon

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) viser til høringsbrev 20.6.2012 om valgfri protokoll til FNs torturkonvensjon. LDO har ikke mottatt høringsbrevet som høringsinstans, men mener at høringsbrevet reiser spørsmål som det er relevant for LDO å kommentere, og har følgende merknader:

LDO støtter forslaget om at Norge bør ratifisere den valgfrie protokollen til FNs torturkonvensjon. Vi støtter også forslaget om at Sivilombudsmannen bør utpekes som nasjonal forebyggende mekanisme.

Utgangspunktet for at LDO støtter utnevning av Sivilombudsmannen som forebyggende mekanisme, er en forutsetning om at Sivilombudsmannen tilføres ytterligere kompetanse, for å sikre nødvendig medisinsk kompetanse og annen relevant kompetanse. Vi viser til side 28 i høringsbrevet.

LDOs videre merknader knytter seg særlig til punkt 6.4.4 i høringsbrevet om Nasjonal institusjon for menneskerettigheter og sivilt samfunn i et rådgivende utvalg.

LDO er enig i arbeidsgruppens vurdering om at dersom Sivilombudsmannen blir utnevnt som nasjonal forebyggende mekanisme, vil det være viktig at det etableres samarbeid med Nasjonal institusjon for menneskerettigheter og sivilt samfunn. LDO slutter seg også til at en modell med et rådgivende utvalg med representanter fra Nasjonal institusjon og sivilt samfunn kan fungere godt for å sikre nødvendig informasjonsflyt og samarbeid.

LDO mener imidlertid også at det er viktig at LDO sikres en plass i et slikt utvalg, og har følgende begrunnelse for dette:

Det følger allerede av likestillings- og diskrimineringslovens § 1 at LDO skal føre tilsyn med *FNs rasediskrimineringskonvensjon* og *FNs kvinnekonvensjon*. I

tillegg er det i prop. 105 L (2011-2012) foreslått endringer i diskrimineringsombudsloven, som går ut på at LDO også skal føre tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelser Norge får dersom vi ratifiserer *FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*. LDOs tilsynsansvar etter disse konvensjonene tilsier at LDO har et visst ansvar for å følge opp situasjonen til både personer med etnisk minoritetsbakgrunn og personer med nedsatt funksjonsevne, som blir utsatt for frihetsberøvelse.

Vi viser til at den nasjonale forebyggingsmekanismen blant annet skal sikre mot tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling i politiets utlendingsinternat Trandum, samt i helseinstitusjoner. På Trandum sitter det utelukkende personer med etnisk minoritetsbakgrunn, og i helseinstitusjoner er det primært mennesker med nedsatt funksjonsevne i form av alvorlig psykisk lidelse eller utviklingshemning, som blir utsatt for frihetsberøvelse og tvang.

LDO viser til side 5 i høringsbrevet, hvor det fremgår at underkomitéen anser at forebygging av tortur blant annet innebærer at man sikrer et bredt mangfold av prosessuelle garantier mot frihetsberøvelse og at komitéens anbefalinger gjelder både *forholdene* for frihetsberøvelse, slik som fysiske forhold og vilkårene for å anta en frihetsberøvelse, og tilgang til et bredt spekter av *fasiliteter og tjenester*.

Med utgangspunkt i vårt tilsynsansvar etter CERD, har LDO senest i brev 22.6.2012 stilt spørsmål til politiets utlendingsenhet Trandum om faren for manglende medisinfaglig vurdering i tilknytning til plassering på sikkerhetscelle på Trandum. Ombudet viser i dette brevet at behovet for medisinsk tilsyn før plassering i sikkerhetscelle er særlig aktuell med tanke på at noen av beboerne kan være traumatiserte. LDO rettet denne henvendelsen til Trandum på bakgrunn av henvendelser fra personer som opplevde situasjonen på Trandum som diskriminerende. Dette viser at LDO får tilgang til materialer og arbeider som gjør at vi kan ha erfaring som er viktig i et eventuelt rådgivende utvalg for en nasjonal forebyggingsmekanisme for tortur.

Sentralt for at LDO bør være medlem i det rådgivende utvalget, er også LDOs pålagte tilsynsansvar for CRPD-konvensjonen. CRPD regulerer både adgangen til *frihetsberøvelse*, og muligheten for *tvangsmedisinering*, av personer med nedsatt funksjonsevne i form av alvorlige psykiske lidelser (henholdsvis artikkel 14 og 25). I tillegg har CRPD artikkel 15 en eksplisitt bestemmelse om rett til frihet for tortur og nedverdiggende og inhuman behandling.

Ifølge Manfred Nowak, FNs tidligere spesialrapportør om tortur, vil beskyttelsen etter torturkonvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne bli skjerpet som følge av den nye FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Vi viser til avsnitt 40 og

41 i rapport avgitt av FNs spesialrapportør om tortur, Manfred Nowak, til FNs generalforsamling 28 juli 2008.¹

Vi viser særlig til følgende sitat:

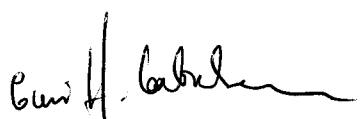
“Mennesker med nedsatt funksjonsevne utsettes for medisinsk eksperimentering og inngripende og irreversible medisinske behandlinger, uten å ha gitt sitt samtykke (for eksempel sterilisering, abort og intervensjon med sikte på å korrigere eller lindre en funksjonsnedsettelse, deriblant elektrosjokkbehandling og bruk av psykoaktive stoffer som nevroleptika). FNs spesialrapportør er bekymret for at slike behandlinger, når de begås mot mennesker med nedsatt funksjonsevne, i mange tilfeller ikke blir synliggjort, eller at de rettferdiggjøres, og ikke anerkjennes som tortur eller annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. FNs konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne byr på en betimelig mulighet til å gjennomgå rammeverket med tortur, med spesielt fokus på mennesker med nedsatt funksjonsevne.”

Spesialrapportør Nowaks syn om at vernet etter torturkonvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne er styrket som følge av CRPD, gjør at LDO i sitt tilsynsansvar for CRPD-konvensjonens gjennomføring i Norge bør samarbeide med en eventuell forebyggende mekanisme for tortur. Vi vet at det foregår stor bruk av tvang innenfor psykisk helsevern i Norge i dag, med betydelig geografisk variasjon. Vi vet også at bruken av tvangsmedisinering er utbredt, og at det foregår bruk av elektrosjokk etter nødvergebetraktninger, uten at det føres statistikk som gjør at det er mulig å si noe om omfanget av dette, per i dag. LDO får henvendelser fra personer som føler seg diskriminert av eksisterende tvangsgivning og tvangsmedisinering i Norge. I forbindelse med NOU 2011: 9 Økt selvbestemmelse og rettssikkerhet har LDO avgitt en høringsuttalelse hvor vi er kritisk til vilkårlighet ved bruk av tvang i psykisk helsevern.

Særlig som følge av følge av LDOs ansvar for CRPD-konvensjonen mener vi at LDO bør ha en plass i et eventuelt rådgivende utvalg for en forebyggende mekanisme mot tortur.

Vennlig hilsen

for Elisabeth Lier Haugseth
nestleder

Guri Hestflått Gabrielsen
seniorrådgiver

---

¹ UN Special Rapporteur on torture Interim Report A/63/150. 28. july, 2008.